Megoldás. Jelöljük az edény belsejének keresztmetszetét A-val, a csap keresztmetszetét A_0-lal, a vízfelszín folyamatosan változó nagyságú sebességét v-vel, a csapból kiáramló víz sebességét pedig V-vel.

Írjuk fel a Bernoulli-törvényt a h magasságú vízoszlop felszínét és a csapot összekötő valamelyik áramvonalra (*1. ábra*):

$$\frac{1}{2}\varrho v^2 + p_0 + \varrho g h = \frac{1}{2}\varrho V^2 + p_0.$$

(p_0 a külső légnyomás, ϱ a víz sűrűsége.) Felhasználhatjuk még a kontinuitási egyenletet (az anyagmegmaradás törvényét) is:

$$VA_0 = vA.$$

Ezen két összefüggés meghatározza a folyadék felszínének süllyedési sebességét:

$$v(h) = \sqrt{\frac{A_0^2}{A^2 - A_0^2} 2gh},$$

amit

$$v(h) = \sqrt{2g'h}$$

alakban is felírhatunk, ahol

$$g' = \frac{A_0}{\sqrt{A^2 - A_0^2}} g = \text{állandó}.$$

Látható, hogy a folyadék felszínének süllyedési sebessége a magasság *négyzetgyökével* arányos.

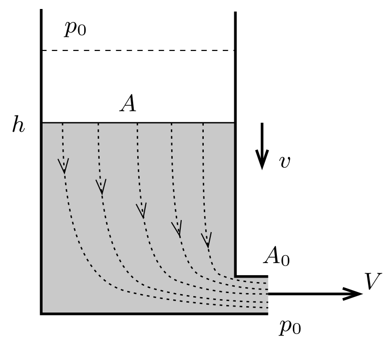

1. ábra

Legyen a folyadékfelszín kezdeti magassága az edény aljához képest H. Vizsgáljuk meg egy pontszerű test mozgását egy olyan gravitációs mezőben, amelyben a „nehézségi gyorsulás” nagysága g', iránya pedig ellentétes g-vel (*2. ábra*). Induljon a test $v_0 = \sqrt{2g'H}$ kezdősebességgel a kezdeti vízszint magasságától az edény alja felé. A munkatétel szerint:

$$\frac{1}{2}mv^2 - \frac{1}{2}mv_0^2 = -mg'(H - h).$$

Innen a test h magassághoz tartozó sebessége:

$$v(h) = \sqrt{2g'h}.$$

Mivel tetszőleges h magasságban a folyadékfelszín és a kis test sebessége a g' gravitációjú térben megegyezik, ezért ha képzeletben egymás mellé helyezzük őket úgy, hogy a vízre csak a szokásos g gravitációjú tér hasson lefelé, a kis testre pedig csak a g' felfelé, akkor a kis test és a vízfelszín (egyenletesen lassuló mozgással) mindvégig egymás mellett marad, egyformán süllyed lefelé.

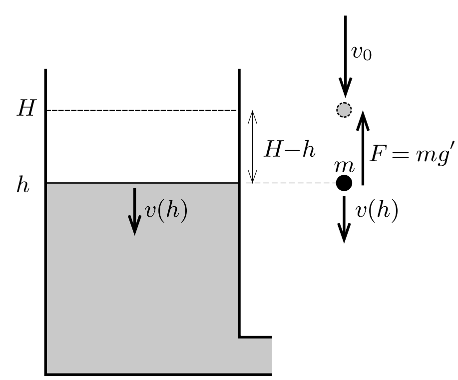

2. ábra

A vízfelszín süllyedési sebessége az idő függvényében a kis test sebességével egyezik meg:

$$v(t) = v_0 - g't.$$

Amikor a víz fele kifolyik, a kis test $H/2$ magasságba ér, a sebessége tehát $v_1 = \sqrt{g'H}$ lesz. Mivel ez T idő alatt következik be,

$$v_1 = v_0 - g'T, \quad \text{ahonnan} \quad T = \frac{v_0 - v_1}{g'} = \left(\sqrt{2} - 1\right)\sqrt{\frac{H}{g'}}\,.$$

A teljes kiürülés T_0 idejekor a kis test sebessége nulla, vagyis $v_0 - g'T_0 = 0$, ahonnan a keresett időtartam:

$$T_0 = \frac{v_0}{g'} = \sqrt{2}\sqrt{\frac{H}{g'}} = \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{2} - 1}T \approx 3{,}4\,T.$$